

SCHIMBAREA NECESARĂ ȘI REALĂ ÎN A **CURĂȚA ROMÂNIA:** SISTEMUL DE GARANȚIE PENTRU **AMBALAJE RECICLABILE**

**Draft pentru dezbateră publică – în pregătirea unui
Angajament USR la Guvernare**

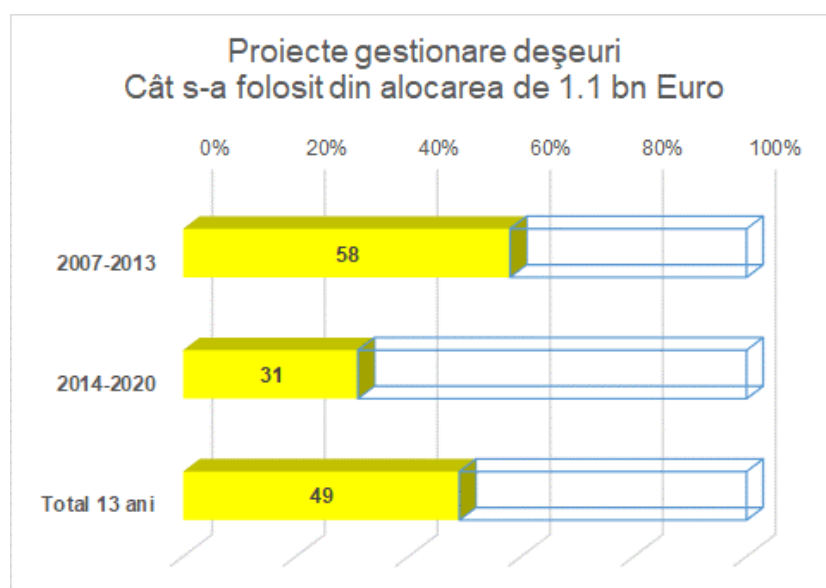
Autori: Cristian Ghinea, Allen Coliban, Sorin Ionita, Raul Pop, Liana Goran

Au contribuit: Cornel Zainea, Aida Szilagyi, Eusebiu Iftode, Lăcrămioara Pop,
Gabriel Iosip

A. Unde ne aflăm cu reciclarea în România și de ce este urgentă îmbunătățirea situației

Au trecut două cicluri bugetare de la aderarea României la Uniunea Europeană iar progresele pe tema reciclării deșeurilor menajere se lasă așteptate: procentul de reciclare a oscilat în jurul nivelului de 13-14% în tot acest timp. Corelat cu asta, în loc să reducem rata de depozitare la gropile de gunoi, ea crește ușor în ultima vreme, depășind recent 70%.

Deși s-a încercat construirea unui Sistem de Management Integrat al Deșeurilor (SMID) simetric și unitar, cu componente la nivel de județ, beneficiind de sprijin masiv din fonduri europene, acesta funcționează cu deficiențe și inegal în teritoriu (vezi raportul recent EFOR - O Țară ca Afară¹). În plus, doar 32 din 41 de județe au avut proiecte tip SMID; celelalte nouă, nu au dorit să înființeze SMID-uri, ori le au abia acum în pregătire. Corespunzător, absorbția de fonduri alocate managementului deșeurilor pe toți cei 14 ani, cam 1.1 miliarde euro, este în medie de 49%.

În consecință, România se confruntă cu o problemă majoră de abandon a deșeurilor municipale pe spații publice (*littering*), de unde acestea ajung în sol sau în cursuri de apă. După estimări din 2009-2010, **aproximativ 42% din**

¹ Celelalte crize ale României. Ce învățăm din proasta gestionare a gunoaielor și calității aerului după aderarea la UE. Raport EFOR-O Țară ca Afară, mai 2020. <https://expertforum.ro/raport-gestionare-gunoaie/>

deșeurile municipale abandonate erau ambalaje de băuturi din plastic, sticlă și metal.

Conform unui studiu recent realizat în România², cel mai afectat este mediul rural, deoarece acolo rata de acoperire cu servicii de salubritate este mai mică decât în urban, iar deșeurile în general conțin mai multe ambalaje: peste 22% plastice reciclabile, față de doar 14% în urban. Un sistem de garanție ar fi deci cu atât mai util și eficient pentru mediul rural, unde și veniturile medii sunt mai mici, deci garanția ar fi mai stimulativă.

B. Ce este și ce rezolvă sistemul de garanție-depozit propus

Sistemul de garanție depozit de care discutăm în această propunere de policy este unul care are la bază returnarea voluntară a ambalajelor, garantată de un stimulent financiar: o sumă-depozit achitată de consumator la cumpărarea produsului și recuperată la predarea ambalajului gol în centre de colectare. În practică este vorba cel mai adesea de recipiente de băuturi confectionare din materiale plastice, sticlă sau metal.

Analize comparative pe țări care au introdus de curând acest sistem demonstrează că el a avut un impact major în scăderea poluării prin aruncarea necontrolată de deșeuri (*littering*). În Cehia s-a redus cu 90% *litteringul* provenit din ambalajele de băuturi acoperite de sistem; per total, aruncarea necontrolată de deșeuri a scăzut cu 30%. În cele 11 state UE care au asemenea sisteme funcționale, rata de returnare variază între 87 și 96%.

Același raport estimează că în România **100.000 tone de astfel de ambalaje n-ar mai fi aruncate în natură, ci ar fi reciclate.**

În afară de impactul pozitiv asupra mediului, simulări făcute pe bază comparativă arată că sistemul ar genera în jur de 2000-2200 locuri de muncă suplimentare, direct și indirect, cu salarii în jur de media pe economie. Pe lângă acestea, efecte sociale pozitive pot apărea dacă formalizăm activitatea colectorilor – activitatea care există și în prezent, dar trebuie formalizată, aducem detalii în ultimul capitol al acestui raport.

² Cristian Teodor et al, 2020. "Studiu privind evaluarea sistemului de garanție, componentă a sistemului de gestionare a deșeurilor în România", ASE, București

C. Ce sisteme și reglementări funcționează acum în România?

Modul în care România a ocolit cerințele europene în materie de gestionare a deșeurilor este tipic pentru cum am tratat după 2007 și alte zone de politici publice:

- (i) Am consumat (parțial) fondurile europene cu proiecte sub-optimale, fără să atingem țintele asumate;
- (ii) În timp ce noi ne mișcam foarte încet către aceste ținte, UE le schimba cu unele mai ambițioase pentru toate statele membre, astfel încât distanța în raport cu obligațiile noastre europene a crescut de la an la an. Distanța dintre "țara legală" și "țara reală" este azi foarte mare pe gestionarea deșeurilor – și în creștere.

Până în decembrie 2020 ar fi trebuit să atingem 50% reciclare deșeuri menajere; obiectivul, vechi de un deceniu, este imposibil de atins, dat fiind nivelul mediu actual, menționat mai sus, de 14% reciclare. Între timp au apărut alte obligații: **până în 31 decembrie 2025** trebuie să valorificăm minim 65% din greutatea tuturor deșeurilor de ambalaje, adică **trebuie reciclate 50% din ambalajele din plastic, 50% din aluminiu și 70% din cele de sticlă**.

Ratele noastre de reciclare sunt mici nu datorită, ci în ciuda legislației în vigoare. Avem în România un întreg mecanism care ar fi trebuit să asigure reciclarea. Obligația este a producătorilor de ambalaje, cu statul în rol de controlor. În practică, legislația are multe lacune iar responsabilitatea e diluată: toată lumea se acoperă de hârtii, statul este prea slab și dezinteresat să controleze efectiv atingerea țintelor, iar publicul nu este cointerestat. Costul pentru acest eșec sistemic este suportat de întreaga societate: spațiul public este plin de ambalaje care ar putea fi reciclate dacă am avea un sistem cu adevărat funcțional și am cointeresa publicul.

D. Ficțiunea legală a reciclării în România

Conform prevederilor legale, **încă din 2005** producătorii și importatorii care pun pe piața românească produse ambalate de orice fel au obligația de a recicla o fracțiune importantă din ele; alternativ, trebuie să plătească o contribuție de 2 lei/kg de ambalaj nereciclat către Fondul pentru Mediu³. Producătorii trebuie să prezinte actele doveditoare și să asigure trasabilitatea cantităților și realitatea datelor raportate.

³ <https://afm.ro/>

Prin urmare **garanția pentru ambalaje există deja, însă doar teoretic!** OUG 74/2018 legiferează, începând cu 31 martie 2019, instituirea unei garanții de 0,5 lei/buc pentru ambalajele reutilizabile. Dacă sistemul ar funcționa, clientul ar prezenta bonul de casă și și-ar putea recupera garanția la returnarea ambalajului. Producătorii sunt obligați să marcheze pe eticheta produsului destinat consumatorilor sintagma „ambalaj reutilizabil” și codul tipului de material din care este fabricat ambalajul. Mai mult, aceștia ar fi trebuit să organizeze preluarea ambalajelor reutilizabile astfel încât să realizeze, **începând cu anul 2019, un procentaj de returnare de minim 80% a ambalajelor reutilizabile.**

Aceeași OUG spune că operatorii economici care introduc pe piața națională bere, mix-uri de bere, mix-uri de băuturi alcoolice, cidru, alte băuturi fermentate, sucuri, nectaruri, băuturi răcoritoare, ape minerale și ape de băut de orice fel, ambalate în ambalaje primare (adică cele care ajung la consumatorul final) nereutilizabile din sticlă, plastic sau metal, cu volume cuprinse între 0,1 litri și 3 litri, sunt obligați, **începând cu data de 1 ianuarie 2021**, să utilizeze pentru produsele proprii cel puțin 5% ambalaje reutilizabile, asupra cărora să aplice sistemul garanție–returnare.

Pe scurt, România a definit deja două praguri: a obligat producătorii să marcheze ca "reutilizabil" un minim de 5% din ambalaje, iar dintre acestea să recicleze 80%.

Acest sistem nu funcționează, deoarece:

- Problema responsabilității este pasată dintr-o parte în alta
- Nu există puncte de măsurare și nu se fac rapoartări.
- Producătorii și retailerii, pe fondul reglementărilor ambigue și a controlului slab, preferă să evite să-și marcheze ambalajele ca fiind reutilizabile. Pentru îndeplinirea cotei anuale de 5%, ei se prevalează de circulația ambalajelor secundare și de transport (lăzi, casete pentru bere și alte băuturi, paleți de lemn și plastic etc) care, însă, circulă doar de la producător până la retailer, fiind invizibilă la consumatorul final.

În final nu avem nici un impact în ce privește returnarea și reciclarea ambalajelor vizate de OUG: recipienții de plastic și sticlă, respectiv dozele de aluminiu. Consumatorul român nu poate găsi în magazine produse în ambalaje returnabile, deci prin urmare nici nu are unde să-și returneze propriile ambalaje. S-a creat o **ficțiune: sistemul de garanție pentru consumatori care nu ajunge la consumatori și de care publicul nu are habar.** Guvernarea PSD-ALDE a trișat obligația europeană inventând o politică cu efect minor în creșterea cantității de ambalaje reciclate, bazată pe furatul propriei căciuli.

E. Mecanismul de gestiune a deșeurilor și problemele sale

Banii europeni cheltuiți (pentru o analiză a modului de cheltuire a banilor europeni pentru deșeuri (vezi *Celelalte crize ale României. Ce învățăm din proasta gestionare a gunoaielor și calității aerului după aderarea la UE*, nota 1 mai sus) au avut ca principal vehicul ADI-urile (Asociații de Dezvoltare Intercomunitară). Implementarea a fost anevoioasă, proiectele nu sunt finalizate iar sistemul nu acoperă întreg teritoriul național. Guvernanța însăși a ADI-urilor este greoaie, bazată pe consens greu de realizat între primăriile componente; cele mai multe ADI sunt blocate în conflicte interne și indecizia este o regulă. Este greu de funcționat așa în contextul noilor obligații europene, mai dure, și pentru noile fonduri europene pentru mediu.

Întrebarea crucială este dacă **ar trebui statul român să se bazeze pe ADI-uri pentru a crește procentele de reciclare**. Răspunsul nu e ușor de dat. ADI-urile nu au fost eficiente în a administra corespunzător deșeurilor municipale, după cum o arată trendurile din secțiunea A. Pe de altă parte, ADI-urile sunt entități publice care se ocupă de deșeuri, deci inevitabil vor trebui să preia din responsabilitatea de a atinge țintele europene de reciclare. Dar cum ar putea niște organisme care eșuează în continuare în rolul lor de bază să administreze, suplimentar, și ceva atât de sofisticat și pretențios de implementat cum e un sistem complex de responsabilități just distribuite, o logistică unitară și performantă, decontări aproape în timp real între retaileri, consumatori, producători, colectori și reciclatori ?

La nivel local și județean, statul este prins între cerințele europene și realitatea din teren, pe care nu a fost capabil să o gestioneze. La nivel central, Ministerul Mediului (în mod repetat reorganizat, spart și reunit cu Ministerul Apelor și Pădurilor) nu are o politică coerentă și stabilă. Fiecare ministru se trezește cu restanțele lăsate de predecesori (obligații europene și proceduri de infringement nerezolvate), anunță obiective ambițioase, însă politicile propuse - și rar implementate - sunt departe de necesități.

Pe de altă parte, există organizațiile de implementare a obligațiilor producătorilor, care revin acestora în virtutea conceptului de "răspundere extinsă". Experiența cu Organismele de Transfer al Responsabilității (OTR) a fost una negativă în prima etapă: în lipsa unui stat incapabil să controleze eficient, mecanismele de piață a indus stimulente pentru a trișa. Producătorii și distribuitorii operează astfel într-un mediu imprevizibil, unde acțiunea colectivă a fost subminată de tendința unor actori de a ocoli regulile și de a-și reduce costurile necinstit. Lipsa unei reacții adecvate din partea statului a făcut ca acest comportament să fie încurajat, subminând cooperarea onestă în

cadrul organismelor colective. Avem aici o dilemă știută din teoria jocurilor: fără o impunere a regulilor, fiecare actor și-a urmărit interesul, iar bunul colectiv a avut de suferit. Bunul colectiv în acest caz este teritoriul României împânzit de ambalaje care ar putea fi recuperate.

Deși, aparent, OTR-urile au fost reformate în anul 2016, după ce au suferit un eșec sub propria incapacitate de a-și îndeplini obligațiile asumate, anul 2020 ne găsește în situația în care noile OTR-uri (acum denumite Organizații de Îndeplinire a Răspunderii Extinse a Producătorilor) sunt eliberate de orice responsabilități privind realitatea cantităților raportate ca reciclate. Această responsabilitate a fost pusă în sarcina colectorilor, care răspund singuri pentru orice erori de raportare. Totuși, mediul privat a demonstrat în ultimii ani capacitate de a agrega sisteme logistice la nivel național, de a derula campanii coerente de informare și conștientizare și, nu în ultimul rând, de a administra date complexe și de mare volum.

După experiența ultimilor ani, cu reglementări fluctuante, producătorii și distribuitorii sunt reticenți față de posibilitatea unei reorganizări ambițioase a sistemului de reciclare. Ei tind să considere că va urma o nouă listă de obligații și costuri pentru ei. În acest timp, realitatea din teren este foarte vizibilă pentru public: lipsa colectării separate, poluare gravă cu deșeuri abandonate aproape peste tot în apropierea localităților, amestecarea deșeurilor colectate separat, viiturile de PET-uri pe ape, agravate de sezonul ploios 2020.

Statul este confuz la nivel central, depășit la nivel local, iar mediul privat rămâne reticent și neîncrezător în capacitatea legiuitorului de-a proiecta un sistem funcțional de recuperare a ambalajelor returnabile.

CE DORESC CETĂȚENII ȘI ALEGĂTORII ASTĂZI?

- ***Sunt românii dispuși să lase o garanție pentru ambalaje?***
- ***Le pasă de problema gunoaielor din natură?***

Nu e ușor de răspuns la aceste întrebări, mai ales după ani de politici de mediu inconsecvente care au alimentat scepticismul publicului. Pariul politicianilor de generație veche este că răspunsul este mai curând NU, la ambele întrebări, deci n-au făcut din asta subiecte relevante pentru spațiul politic.

Noi credem altfel: că românii le pasă, că tot mai mulți vor cu adevărat o țară ca afară, și că sunt nemulțumiți când văd că distanța între așteptările lor și capacitatea statului român de a livra performanță crește pe zi ce trece.

Credem că a venit vremea unui parteneriat real între români, stat și mediul de afaceri pentru a curăța România de gunoaie.

Spre deosebire de clasa politică veche, noi nu dorim să mimăm bifarea formală a unor promisiuni europene. Sistemul de garanție la ambalaje nu e făcut "pentru UE", ci chiar pentru noi, pentru câmpuri, păduri și ape fără PET-uri și sticle aruncate peste tot, deci pentru o țară care să arate altfel.

CE PROPUNEM? CUM AR TREBUI SĂ ARATE UN SISTEM DE GARANȚIE REAL, BAZAT PE UN PARTENERIAT ÎNTRE STAT, PRODUCĂTORI, DISTRIBUITORI ȘI POPULAȚIE?

Sistemul garanție-returnare (*DRS – deposit refund system*) e o modalitate prin care diferitele părți angrenate în lanțul producător-consumator-reciclator organizează un sistem de returnare voluntară a ambalajelor, de unică folosință sau reutilizabile, prin folosirea unui stimulent financiar (garanție).

Sistemul pornește de la producător, care își trimite produsele ambalate către retailer. De acolo, acestea sunt preluate de consumator, în schimbul unei garanții pentru ambalajele produselor, iar după folosirea conținutului, ambalajele goale sunt returnate către centrele de colectare (care pot fi în cadrul aceluiasi magazin, la un alt magazin sau în centre independente de colectare). Preluarea ambalajelor returnate se poate face automatizat (cu aparate specializate care recunosc și acceptă ambalajele participante în sistem) sau manual (în saci care, la umplere, vor fi sigilați). Mai departe, ambalajele colectate sunt transportate la centrele de numărare, de unde vor fi trimise la reciclator, care, după procesare, le va returna în piață.

Potrivit studiului menționat în nota 2 mai sus, sistemul ar asigura o rată de returnare de minim 80% pentru volumele de ambalaje puse pe piață de către producătorii/ generatorii care sunt parte și ar crește procentul de reciclare a ambalajelor de plastic, metal și sticlă puse pe piață în România. Pe lângă procentul crescut de recuperare a ambalajelor, sistemul mai oferă avantajul gestionării de deșeuri relativ curate, care nu sunt scoase din groapa de gunoi, deci necesită mai puține operațiuni de curățare și sterilizare. Sistemul DRS este unul separat și va funcționa distinct față de sistemele actuale de deșeuri, din care extrage întreg managementul subcategoriei de deșeuri returnabile. Obiectivul major este creșterea accelerată a gradului de reciclare pentru

anumite materiale care se pretează a fi preluate prin reținerea și apoi returnarea garanției. Acest sistem de garanție pentru ambalaje, cu implicarea și cointeresarea populației, este unica soluție realistă ce permite reducerea poluării cu deșeuri abandonate. De asemenea, reprezintă singura șansă ca România să atingă cotele de reutilizare la care s-a angajat ca stat membru UE.

USR propune un parteneriat real între producători-distribuitori, cetățeni și stat. Astfel:

- **retailer-ul** va avea obligația să încaseze și să elibereze garanția, să ofere accesul publicului la sistemul de colectare și să administreze ambalajele returnate;
- **producătorul** (ambalatorul) are răspunderea marcării ambalajelor returnabile, a decontării costurilor de funcționare a sistemului și a utilizării materialului reciclat în propriile ambalaje;
- **cetățeanul** va achita garanția și returna ambalajul (pentru recuperarea garanției sale).
- **autoritățile de mediu și cele fiscale** trebuie să asigure și să monitorizeze cadrul legal de funcționare a sistemului, în condiții de echitate, concurențialitate, transparență și respectarea drepturilor consumatorilor.

Pentru a avea un sistem de returnare a garanției eficient, e nevoie ca responsabilitățile celor implicați să fie clar definite; USR va depune o propunere legislativă ce vizează delimitarea explicită a acestor roluri.

Pentru o implementare ușoară, propunem să existe un singur nivel al garanției pentru cele trei tipuri de ambalaje (PET, metal, sticlă). Nivelul poate fi **50 de bani** / bucată sau **1 leu** / bucată.

50 de bani este nivelul garanției care există deja în legislație, deci s-ar extinde doar sfera de aplicabilitate. Pe de altă parte, nivelul de 1 leu ar face mai atractivă reciclarea, deși ar induce pe de altă parte riscul producerii de ambalaje și etichete doar pentru a fi revândute (costul de producție fiind semnificativ mai mic de 1 leu). **Supunem dezbaterii publice alegerea între cele două niveluri.**

Finanțarea din fonduri europene: Ministerul Mediului și Ministerul Fondurilor Europene trebuie să asume ca proiect național sistemul de garanție, în noul program cu fonduri europene pentru mediu.

Acest sistem închis, după principiile economiei circulare, trebuie să fie unul **național și simultan**, pentru că altfel ambalajele vor migra între județe sau puncte de colectare, în căutarea garanției. Un sistem neuniform distribuit sau cu funcționare diferită în teritoriu ar bulversa cetățeanul, ar îngreuna informarea corectă a cetățenilor și, mai ales, ar genera fluxuri materiale și financiare artificiale, cu potențial dăunător.

Ambalajele returnate de cetățeni reprezintă practic o redirectionare a unor cantități de deșeuri din fluxul municipal, deci UAT-urile pe raza cărora se face returnarea trebuie să fie beneficiarii datelor privind volumele de ambalaje returnate. Acestea vor fi astfel stimulate să contribuie la performanțele de colectare separată a deșeurilor din gospodărie (răspunderea directă, chiar dacă deocamdată neasumată suficient, a primăriilor și ADI-urilor).

Este necesară, așadar, configurarea sistemului de gestiune a datelor astfel încât să se acopere următoarele necesități:

- păstrarea, în timp real, a evidenței ambalajelor puse pe piață, a celor pentru care se reține garanția la vânzarea cu amănuntul și, respectiv, a garanțiilor returnate;
- distribuirea costurilor de funcționare a sistemului între producători, în conformitate cu structura ambalajelor pentru care se încasează garanțiile;
- distribuirea datelor privind ambalajele returnate între UAT-urile de proveniență;
- validarea cantităților colectate, la centrele de numărare, în vederea decontării corecte a garanțiilor încasate și, respectiv, returnate de către magazine;
- validarea și concilierea cantităților reciclate, pentru descărcarea de gestiune a sistemului și calcularea ratelor de reciclare;
- monitorizarea și ajustarea performanțelor logistice ale sistemului, la nivelul punctelor de colectare, a traseelor și volumelor de transport, a distribuirii materialului reciclat în vederea fabricării de noi ambalaje, cu conținut reciclat;
- asigurarea transparenței privind funcționarea teritorială a sistemului și comparații statistice relevante între județe și regiuni, detaliate pe tipuri

de material și tipo-dimensiuni de ambalaj, prezentate consolidate și anonimizate;

- asigurarea confidențialității datelor comerciale și de competitivitate.

Date fiind complexitatea și rigorile acestui sistem, el poate funcționa doar dacă este administrat corespunzător, într-un ritm foarte rapid, conform vitezei de derulare a tranzacțiilor comerciale în timp real (ritmul de vânzare și returnare a ambalajelor). Din această perspectivă, implicarea operațională a UAT-urilor este cvasi-imposibilă; acestea pot însă, în parteneriat cu marile magazine, să fie co-deținători de aparate de returnare automatizată a ambalajelor, pe raza propriei circumscripții.

În ceea ce privește companiile de transport deșeuri, acestea pot fi integrate în acest sistem unitar, în aceleași condiții operaționale, comerciale și de calitate, în baza contractării prin licitație a serviciilor specifice.

Cum vor fi preluate ambalajele de la populație?

În aglomerările urbane mari, vor fi instalate aparate care să preia ambalajele, pe lângă supermarketuri. O estimare recentă⁴ vorbește despre un necesar de 4000 de aparate pentru a crea o masă critică, astfel încât locuitorii să aibă la dispoziția unul la distanță rezonabilă. Pentru orașele mici și mediul rural, recepția se poate face în saci sigilați primiți la magazinele sătești, într-un sistem de cointerесare a proprietarilor acestora.

Ce costuri presupune un asemenea sistem?

Estimarea noastră este că ar fi necesari între **80 și 100 milioane euro** pentru instalarea aparatelor și costuri operaționale inițiale.

Ministerul Mediului trebuie să acopere aceste costuri, perfect eligibile, printr-un proiect național inclus în procesul de pregătire a Programului Operațional Dezvoltare Durabilă (2021 - 2027), program operațional propus de Ministerul Fondurilor Europene.

În funcție de gradul de dezvoltare a fiecărui SMID la nivel de județ, precum și de aranjamentele existente care funcționează bine, finanțarea se poate acorda către autoritățile locale/ADI-uri.

Practic, Asociațiile de Dezvoltare Comunitară care gestionează infrastructura de deșeuri la nivel județean vor obține finanțarea necesară pentru

⁴ Vezi nota 2 mai sus

achiziționarea și amplasarea acestor echipamente din fonduri europene, în cadrul sistemului unitar la nivel național.

Pentru a asigura ușurință și rapiditate în obținerea finanțării și achiziționarea echipamentelor necesare, propunerea noastră este ca **proiectele de dotare cu aceste echipamente să fie standardizate**. Pentru motivele enumerate mai sus, operarea acestor echipamente trebuie delegată la nivel național (unitar) către un **organism de interes public**, la care vor fi asociați producătorii, distribuitorii și Ministerul Mediului. **Guvernanța acestui organism rămâne a fi negociată în cadrul unui grup de lucru, de către autorități și mediul de afaceri implicat, cu structuri civice interesate.**

Aspecte sociale: formalizarea activității de colector de ambalaje

Estimări actuale vorbesc despre 10-15 000 colectori individuali din deșeuri care ar fi implicați în colectarea deșeurilor cu valoare, adunându-le din spațiile publice sau din deșeurile menajere în amestec.

Pentru aceste persoane care trăiesc din colectarea de deșeuri e nevoie de crearea unor scheme sociale care să legitimeze munca de colectare, să stimuleze aducerea lor în piața oficială a muncii și să le asigure o protecție socială: mulți colectori de deșeuri fac asta o mare parte din viață, în condiții de muncă foarte dificilă, mai ales pe rampele de gunoi. Pe lângă PET-uri și sticle, ei sortează și duc la centrele de colectare fier vechi, baterii și alte deșeuri electrice/electronice, textile, mobilă etc.

Conform Clasificării Ocupațiilor din România (COR), acești oameni pot fi angajați oficial ca muncitori necalificați în servicii de colectare deșeuri și materiale reciclabile (cod 9611), ca sortatori de deșeuri (9612), lucrători sortatori deșeuri reciclabile (932907) sau ca operatori instalație de sortare și reciclare deșeuri menajere și asimilabile (818903 – studii medii). Acest lucru nu se întâmplă astăzi pentru cei care colectează individual și transportă la punctele de colectare. Sistemul de garanție poate contribui la stimularea sau chiar condiționarea operatorilor economici (producători, distribuitori, operatori grupi de gunoi) și/sau a primăriilor de a-i angaja pe acești oameni.

Există persoane defavorizate angajate la serviciile de salubritate și există ONG-uri care au întreprinderi de inserție în domeniul re-utilizării deșeurilor (cum ar fi *Ateliere fără Frontiere*, care angajează persoane defavorizate în re-utilizarea de calculatoare sau mesh-uri publicitare, transformate în genți; *Mai bine lași*, cu up-cycling de deșeuri textile, *Act for Tomorrow* – mobilă, *Recicleta* - colectare reciclabile). Însă marea majoritate a colectorilor de deșeuri lucrează individual și informal. Acest lucru se întâmplă și pentru că operatorii economici

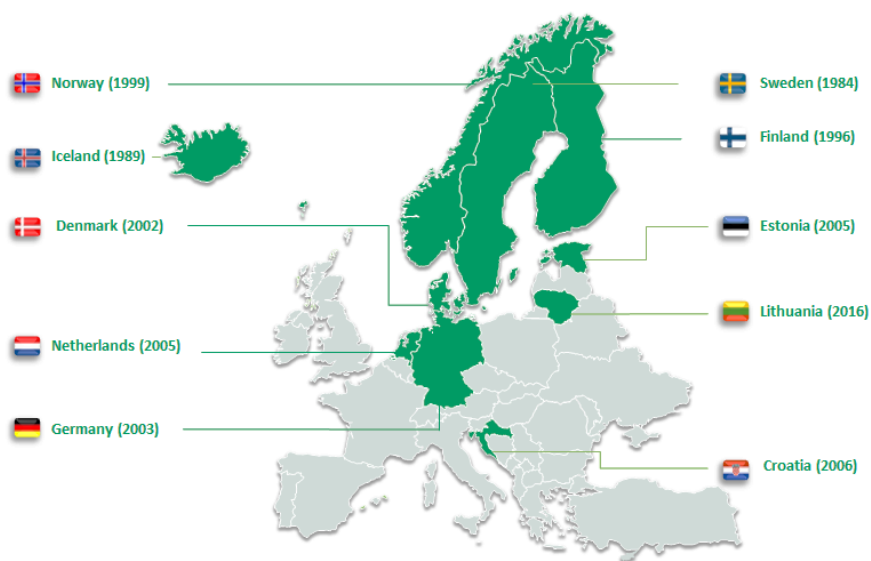
din domeniu nu sunt motivați să-i angajeze, și pentru că sistemul de ajutor social nu încurajează oamenii săraci să aibă un venit suplimentar oficial. Aici ar fi importantă aplicarea *Legii venitului minim de incluziune*, care le permite oamenilor să aibă și un venit oficial, și ajutorul social în același timp. Un punct pe lista Angajamentelor de Guvernare ale USR este chiar aplicarea imediată a acestei legi, în vigoare din 2017 dar inoperabilă. Sistemul de garanție ar crea un lanț economic care ar face aceste locuri de muncă stabile, aducându-le la suprafață, cu toate avantajele sociale pentru aceste categorii de oameni, loviți de sărăcie extremă.

O altă variantă funcțională ar putea fi motivarea colectorilor individuali de deșeuri să se grupeze în cooperative, care pot fi gestionate de ONG-uri sociale, prin care să se încheie contracte cu municipalitățile există modele internaționale de bună practică⁵ pentru asemenea tip asocieri. Pe scurt, sistemului de garanție-depoziț este și o bună ocazie de a reglementa o activitate utilă și a reda demnitatea oamenilor care o desfășoară.

⁵ <https://www.green-report.ro/cooperativa-braziliana-colectorii-informali-deseuri/>

Anexa 1: O comparație a sistemelor DRS în Europa¹

În Europa existau până în 2016, zece sisteme de returnare a ambalajelor

Țară	Populația (mil)	Adoptat	Implementat
Croația	4.3	2005	2006
Danemarca	5.6	2000	2002
Estonia	1.3	2004	2005
Finlanda	5.4	n/a	1996, 2008, 2012
Germania	81.9	1991	2003
Islanda	0.3	1989	1989
Lituania	3.0	2014	2016
Olanda	16.8	2003	2005
Norvegia	5.0	1999	1999
Suedia	9.5	1982, 1991	1984, 1994

O comparație a sistemelor existente este prezentată în tabelul de mai jos, și se bazează pe următorii parametrii cheie:

- Rata de reciclare
- Modul de finanțare al sistemului
- Tipul și valoarea garanției
- Tipul și operatorul sistemului
- Sistemul de răscumpărare și proprietarul materialului
- Sistemul de răspundere al producătorului și taxa pe ambalaj (unde au fost găsite date)

¹ Sursa: "Deposit systems for one-way beverage containers, a global overview", C&M Consulting and RELOOP, 2016

Țara/an implementare	Rezultatul sistemului (rata de reciclare)	Finanțarea sistemului	Garanție diferențiată (DA/NU/valoarea)	Operatorul sistemului	Sistem de răscumpărare/proprietar material	Sistem de raspundere al producătorului (SRP)/taxa pe ambalaj
Suedia (1984)	84,9%, 10% se pierde prin comerțul transfrontalier 3% este preluat prin alte sisteme de colectare plastic/metal	Venituri material /depozite neamortizate/ taxe de administrare	DA 0,11 € /ambalaj, Plastic>1L = € 0,22 Plastic < 1L =€ 0,11	Sistem centralizat coordonat de AB Svenska Returpack, format din Retaileri (25%), Asociația berarilor (25%) și Asociația băcanilor (50%)	94% (vol) prin 5.100 RVM (locații de răscumpărare) 50 de sisteme Pantamera Express montate la centrele municipale de reciclare Proprietar material: AB Svenska Returpack	SRP ambalaje și deșeuri de ambalaje
Danemarca (2002)	90% cu obiectiv de 95% în 2020	Venituri material /depozite neamortizate/ taxe de administrare	DA Sticlele sub 0,5 L = € 0,13 Sticlele de sticlă > 0,5 L = € 0,40 Sticle de plastic < 1 L = € 0,20 Sticle de plastic > 1 L = € 0,40	Sistem centralizat DANSK RETURN SYSTEM https://danskretursystem.dk/en/about-deposits ONG privat, deținută de producători și importatori, cu drept exclusiv de a gestiona DRS. Sistem introdus de Ministerul Mediului.	6,000 RVM 95% automat 5% Manual Proprietar material: DANSK RETURN SYSTEM	Danemarca este unica țară din UE care nu a introdus încă SRP pentru ambalaje. În prezent municipalitățile plătesc pentru gestionarea ambalajelor și a deșeurilor de ambalaje și nu producătorii, SRP pentru ambalaje se va introduce începând cu 2025
Germania (2003)	97%	Venituri material /depozite Neamortizate/nu există taxe de administrare	NU 0,25 € /orice tip de ambalaj de băuturi	Sistem descentralizat Deutsche Pfandsystem GmbH, operat de industrie și retaileri (50%- 50%)	135 000 RVM Retailerii >200 mp obligați să preia fracțiile de materiale pe care le vând Retaileri<200mp obligați să ia preia brandurile pe care le vând 80% automat 20% manual Proprietarul materialului retailerii	SRP, Producători obligați să se înregistreze. Taxa se plătește în funcție de material și greutate
Finlanda (1996 can/2012 sticlă)	80%	Venituri material/depozite neamortizate/ taxe de administrare	DA CAN AL= € 0,15 PET< 0.35 L= € 0,10 PET 0.35L-1L= € 0,20 Sticlă orice volum= € 0,10	Sistem Centralizat Suomen Palautuspakkaus Oy/PALPA, NGO deținută și operată 50% de industria băuturilor și 50% de industria de vânzare cu amănuntul	5,815 RVM 8,758 puncte de reciclare HORECA recycling 343 punct de reciclare comune 95% automat 5% manual. Proprietar material: PALPA	SRP, Taxe pe ambalaj 0,47 EUR/L P pentru ambalajul neînregimentat în sistem 0,17 EUR/L pentru ambalaj înregimentat în sistem

Țara/an implementare	Rezultatul sistemului (rata de reciclare)	Finanțarea sistemului	Garanție diferențiată (DA/NU/ valoarea)	Operatorul sistemului	Sistem de răscumpărare/proprietar material	Sistem de răspundere al producătorului (SRP)/taxa pe ambalaj
Lituania (2016)	74% cu obiective de 90% până în 2025	Venituri material /depozite Neamortizate/taxe de administrare	NU € 0,10 / ambalaj între 0,10 - 3 L	Sistem centralizat Operator USAD, autoritate guvernamentală, sistemul a fost introdus sub autoritatea ministerului mediului	Retaileri >300 mp obligați să primească containerele	SRP existent
Croația (2006)	90%	Venituri material /taxe gestionare materiale/ taxe de administrare	NU € 0,066/ambalaj de orice tip	Sistem centralizat Administrator: Fondul de protecție a mediului și eficiență Autoritate guvernamentală	Colectare automată și manuală Retailerii >200mp responsabili pentru preluare. Proprietarul materialului este fondul de administrare	SRP existent
Estonia (2005)	82,3%	Venituri material /depozite Neamortizate/taxe de mănuire	NU € 0,10 /orice ambalaj	Centralizat Eesti Pandipakend OÜ, o asociație de producători, importatori, retaileri în proporții egale	Retailerii >200 mp responsabili pt preluare Magazine < 20 mp pot fi scutite 94% automat 6% manual; Proprietar material: EestiÜ	SRP existent